

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF  
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE  
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY  
NO. 13066

# AN EMESE MAYSE

---

Abram Rosenstein

•



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER  
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER  
AMHERST, MASSACHUSETTS  
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG  
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE  
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY  
WAS PROVIDED BY:

*Lloyd E. Cotsen Trust*  
*Arie & Ida Crown Memorial*  
*The Seymour Grubman Family*  
*David and Barbara B. Hirschorn Foundation*  
*Max Palevsky*  
*Robert Price*  
*Righteous Persons Foundation*  
*Leif D. Rosenblatt*  
*Sarah and Ben Torchinsky*  
*Harry and Jeanette Weinberg Foundation*  
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE  
*National Yiddish Book Center*

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at [cmadsen@bikher.org](mailto:cmadsen@bikher.org).

אבראם ראזענשטיין

# אין עמעסע מא'סע

(פאר קינדער און פאר גרויסע)



פאר יון  
1945



אבראם ראזענשטיין

# אז עמעסע מאיסע

(פאר קינדער און פאר גרויסע)



פ א ר י ז  
1-9 4 5

אלע רעכט אין אלע לענדער פאַרבאהאלטן

---

Imprim. ABÉCÉ, 11, r. Louis-Blanc, Paris

איך ווידמע פאר ענגלאנד, מיין מוטער־לאנד, פון וועלכער איך  
בין אין דער קינדהייט אָפגעריסן געוואָרן דזרכן לעבנס־אוראגאן,  
וועלכער האָט צעשפרייט אונזער פאמיליע, פארשלונגען אויף שטענדיק  
מיין ברודער און מיך פארוואָרפן אין די ווייטע לענדער פון דער וועלט.

איך ווידמע פאר פראַנקרייך — די היימאט פון מיין אומפאָרר  
געסלעכן ברודער — אין דער ערד פון וועלכער ער האָט געפונען זיין  
אייביקע רון.

איך ווידמע אויך פאר מיין ברודער אליוו, מיין פריינד, וועלכער  
איז אומגעקומען פאר מיינע אויגן אין פאריז אויפן פלאץ נאָטר דאָם,  
וועלכער איז פאר געוואָרן אַ הייליגטום.





עס איז אמאל געווען א יינגל - צינגל, ער האָט געהאַט א קלענערן ברודער. זיי האָבן געווינט מיטן פאָטער, מיט דער מוטער אין אַן אָרעם שטיבעלע האַרט ביים יאָם.

דאָס יינגל — צינגל האָט שטאַרק ליב געהאַט זיין יינגערן ברודער. זיי זיינען געוועזן אומצוטיילבארע פריינט. אַטאַל זיינען זיי אוועק מיטן פאָטער שפּאַצירן לענג אויס דעם יאָם ברעג.

דער פאָטער האָט אַריינגעזעצט די קינדער אין אַ שיפל, וועלכע איז געשטאַנען אויפן ברעג, און אליין איז ער אוועק אין שטוב נאָך די רודערס, קעדיי דורכצופירן אַביסל די קינדער.

— „ניב אַכטונג אויפן ברודער“ — האָט געזאָגט דער פאָטער צום יינגל — צינגל, — „איך וועל באַלד קומען, — איך וועל ברענגען די רודערס“.

און דער פאָטער איז אוועקגעגאַנגען.

פלוצלינג איז אָנגעקומען אַ שטורעם, אַראָפּגעריסן דאָס שיפל און עס אוועקגעטראָגן אין אָפענעם יאָם.

דער קלייניקער ברודערל פונם יינגל — צינגל האָט געהאַלטן זיין ניי-היטעלע, וועלכע דער פאָטער האָט אים באַלד פאַר דעם גע-שאַנקען, און האָט עס אַרויסגעלאָזן פון האַנט. דאָס היטעלע איז אַריינגעפאַלן אין יאָם. דאָן האָט ער זיך אַריבערגעבוּגן אויפן ראַנד פון שיפל קעדיי אָנצוכאַפן דאָס היטעלע, ער האָט זיך אָבער נישט איינגעהאַלטן און האָט אָנגעהויבן צו פאַלן אין יאָם. פאַלנדיק אָבער האָט ער זיך פאַרטשעפעט מיט זיין העמדל און איז געבליבן הענגען איבערן יאָם. דאָן האָט זיך דאָס יינגל-צינגל אָנגעכאַפט מיט איין האַנט ביים העמדל, קעדיי עס אָפּצושטעפן, און מיט דער אַנדערער — פאַר די האַר פונם ברודער. האַלטנדי קדעם ברודער אין די העט, האָט דאָס יינגל-צינגל, ניט מיט זיין שטימע געשריען, גערופן דעם פאָטער : -- „טאַטע, טאַטינקע, העלף!“ — דער פאָטער האָט אים אָבער ניט געהערט. דאָס יינגל-צינגל האָט זיין ברודער ניט איינגעהאַלטן. יענער איז אַריינגעפאַלן אין יאָם דערטרונקען זיך. די גרויזאַמע כוואַליעס האָבן אים פאַרשלונגען און פאַרטראָגן אין ווייטן טעהאַם פון יאָם.

דער קליינער ברודערל איז ניט געוואָרן. בלויז אַ בינטל האַר איז פון אים געבליבן אין האַנט פון דעם יינגל-צינגל.

ביטער, ביטער האָט דאָס יינגל-צינגל געוויינט און געקוקט אויף די האַר אין זיין האַנט, וואָס איז איבערגעבליבן פון זיין ברודער. דאָס יינגל-צינגל האָט די האַר באהאַלטן, ווי אַ טייערן אָנדענק פון זיין ברודער, אָפּצוהיטן עס זיין גאַנץ לעבן. —



טאטע, טאטינסע העלר . . .

לאנג, לאנג האָט נאָך דאָס יינגל-צינגל גערופן זיין פאָטער, נאָר  
אויף זיין רוף, אויף זיינע געשרייען האָט זיך קיינער ניט אָנגערופן.  
נאָר דער יאָם האָט אַרום און אַרום געברילט און די שטורמדיקע  
כוואַליעס האָבן פאַרטראָגן דאָס שיפל אויף ווייטער און ווייטער אין  
יאָם, ווייט פון יינגל-צינגלס היימאָט.

אין זיין טרייסטלאָזן צאָער האָט דאָס יינגל-צינגל געוויינט און  
געהאַלטן אין איין איבער-כאַזערן : — „א, ווי שולדיק איך בין פאַר  
מיין ברודער, וואָס איך וואָב אים ניט איינגעהאַלטן, ווי עס וועלן זיך  
עס מצאָער זיין אונזער פאָטער און מוטער“ —  
און ער האָט געליטן פאַר זיין ברודער און פאַר זיינע עלטערן,  
וועלכע ווערן איצטער אזוי דערשלאָגן אין זייער גרויסן צאָער און  
טרויער.

דערווייל האָבן די כוואַליעס דערטראַגן דאָס שיפל צום ברעג פון  
עפּיס אַ גרויסן אינזל.

דער דאָזיקער אינזל איז געוועזן באַוווינט פון שלעכטע באַ-  
שעפענישן, ענלעכע אויף מענטשן.

זיי האָבן טייקעף אָנגעכאַפט דאָס יינגל-צינגל און אָנגעהויבן זיך  
גויקעס צו זיין איבער אים.

— „א, ענדלעך ביזטו צו אונדז אַרײַנגעפאַלן, אומווירדיגע וואָרם“  
— האָבן די שלעכטע באַשעפענישן יובלנדיק אויסגעשריעסן.

— „זעט, מייןע הערן, אָט ווער עס איז שולדיק אין אַלץ, וואָס  
איז אונזער מעדינע איז אומרו, וואָס אין איר איז ניטאָ קיין אָרדנונג,  
וואָס אונזערע שקלאַפן בונטעווען זיך, ווילן אונז ניט אונטערוואַרפן  
זיך. אָט דער קלייניקער וואָרם רייסט אונז אַרונטער אונזער אי זל  
און צוליב אים קענען מיר ניט איינשטעלן ביי אונז אונזער פולשטענ-  
דיקער מעמשאַלע און פרויד. — ער פאַטערט אונז דעם נאַנצן  
אייסקע.

— „אַנטשולדיקט, ביטע, דזשענטלמענס, האָט דאָס יינגל-צינגל  
העפּלעך געזאָגט. איך בין אַהער אַרײַנגעפאַלן קעגן מיין ווילן. מיר  
האָט געטראָפן אַן אומגליק. איך האָב פאַרלאָרן אין יאָם מיין ברודער  
און די כוואַליעס האָבן פאַרטראָגן מיין שיפל אַהער. לאָזט מיר אָפּ אויף  
דער פריי און איך וועל אַוועק אין מיין געבורטס-לאַנד.

דאָן האָבן אַלע אַרויסגעברילט : — „שווייג, שווייג, מיר דאַרפן  
ניט דיינע מאַיסעס, מיר ווייסן שוין וואָס פאַר אַ ברודער דו האָסט  
פאַרלאָרן. איצטער וועסטו זיך שוין פון אונזערע הענט ניט אַרויסרויסן.  
מיר וועלן דיר ווייזן ווי אזוי מען דאַרף אונז דינען און אונטערוואַרפן  
זיך. — דערביי ביזטו אזוי לעכערלעך, אַז עס איז, כַלעבן, ניט שלעכט  
צו פאַרווילן זיך איבער דיך און זיך לוסטיק מאַכן.

און די שלעכטע באַשעפענישן האָבן אַוועקגעשלעפט דאָס יינגל-צינגל  
אין וואַלד.

זיי האָבן אים געצווונגען שווער צו אַרבעטן אויף זיי און עסן האָבן  
זיי אים קימאַט ניט געגעבן.

שווער אַרבעטנדיק האָט דאָס יינגל-צינגל געלעבט אין הונגער ; ער  
האָט בלוין געוען זופ פון קאַרטאָפּל-שאַלן און אַליין האָבן די בייזע  
באַשעפענישן נאָר געווסט צו שיקערן און איינצואַרדנען הולאַנקעס.



א. ענדלעך ביזטו צו אונז אריינגעפאלן

זיי האָבן, ניט נאָר כוויזעק געמאַכט פון יינגל-צינגל, נעבעך, נאָר זיי האָבן אים אויך געשלאָגן און גערייצט מיט באַליידיקנדיקע ווערטער און געשפּאַט איבער אים. נאָר, וואָס איז ערגער פון אַלץ — זיי פלעגן אויפן יינגל-צינגל ארויפּוואַרפן פאַרשיידענע אומפאַרדינטע באַשולדיקונגען אין דעם, אַז אין אַלע זייערע מיסדערפאַלגן זיינען שולדיק, ניט זיי אַליין, נאָר אינאַנצן דאָס יינגל-צינגל.

און זייער גאַנצע מאַכט, פאַרוואַנדלענדיק אין שלעכטס, האָבן די ביזע באַשעפענישן געלאָזן אין גאַנג, נויקעם זייענדיק זיך איבערן יינגל-צינגל, וועלכער האָט ערלעך געהאַרעוועט, אַרבעטנדיק אויף זיי פאַר זייער פּוסטן לעבן.

אַזאָ לעבן איז פאַרן יינגל-צינגל געוואָרן אומדערטרענלעך. ער האָט אַלץ שטאַרקער געדיינעט און געבענקט נאָך זיין היימאַט, נאָך זיין ברודער. דאָס יינגל-צינגל האָט געטראַכט נאָר וועגן איין זאַך: ווי אַזוי צו אַנטלויפן אַהין, אין זיין היימאַט, ווי אַזוי צו געפינען, אַרויס-קריגן פונם יאַסידעק דעם אומגעקומענעם ברודער.

אַזוי זיינען אין שווערער געפאַנגענשאַפט אַדיבער אַ יאָר נאָך אַ יאָר, און דעם יינגל-צינגל האָט זיך אַלץ נישט איינגעגעבן אַרויסצורייסן זיך פון זיינע פאַרשקלאַפער.

אַמאָל איז אין דעם אָרט אין וואַלד, וווּ דאָס יינגל-צינגל האָט געאַרבעט, געקומען צעפליען אַ קלייניקע פייגעלע און האָט אַזוי זיך אָנגעהויבן צו זינגען, אַז ביים יינגל-צינגל האָבן זיך גענומען גיטן טרערן פון די אויגן. דאָס איז געווען אַ ליד פון זיין געבורט-לאַנד, וועלכעס ער האָט אַמאָל, שוין לאַנג, אַליין געזונגען און געשפילט אויפן פידל פאַר זיין ברודער.

— „אָ, גוטע פייגעלע, האָט אויסגעשריען דאָס יינגל-צינגל. דו זיסנט אַ ליד פון מיין געבורט-לאַנד, קענסטו מיר ניט זאָגן אין וועלכער זייט איז מיין געבורט-לאַנד?“ — ווי אַזוי אַרויסצורייסן זיך פון דאַנעט, פון דער דאָזיקער געפאַנגענשאַפט און דערשלאָגן זיך צו מיין היימאַט, צו מיין ברודער, וועלכן איך האָב פאַרלאָרן?

דאָ, זעסטו, פייגעלע, פון מיין ברודער זיינע געבליבן בלויז האָר און איך וועל זיי היטן אַזוי לאַנג, ווי איך וועל לעבן.

— דאָס אַלץ איז גוט, האָט געזאָגט דאָס פייגעלע, נאָר דסו דאַרפסט וויסן, מיין ליבער יינגל-צינגל, אַז דייע צאַרעס הייבן זיך, איינגנטלעך, ערשט אָן. זייער פיל צאַרעס שטייען דיר נאָך פאַר. דו דאַרפסט נאָך אַ טרינק טאָן פאַרשיידענע אַנדערע ביטערע הייטן פון לעבן, דעם טאָם פון וועלכע דו האָסט נאָך ניט דערקענט. דייע צאַרעס וועלן וואַסן, פאַרטרעסערן זיך און ציען זיך לאַנגע, לאַנגע יאָרן. אָט, ווען דו וועסט זיי קענען געדולסדיק איבערטראַגן, אויב דו וועסט זיך אַרויס-ווייזן שטאַרקער און וועסט זיך ניט אונטערגעבן דער קראַפט קעגן וועלכער דו דאַרפסט קעמפן און וועלכע וועט דיר וועלן צוזאַמענברעכן, ערשט דאָן, באַזיגנדיק איר, וועסטו קענען דערנרייבן די פרייהייט און דאָס, צו וואָס דו שטרעבסט. און ביז דעם דאָזיקן טאָג, ביז דער דאָזיקער שאַ, ביז דו וועסט אַלץ נישט דורכמאַכן, וועט דיר בעסער ניט זיין און קיינער איז ניט בעקויעך דיר צו העלפן.

— „איך אליין בין לאנגע יארן געזעסן אין שטייג און האָב פיל געליטן, נאָר עס איז געקומען די צייט און איך בין אַרויסגעפלוויגן פון געפאָנגענשאפט און בין אַוועקגעפלוויגן, ווען יענע ביי וועמען איך בין געוועזן אין געפאָנגענשאפט, האָבן אַמאָל פאַרגעסן צו פאַרמאָכן דאָס טירל פון מיין שטייגל.

— „איך קען דיר בלויז מיטטיילן, ליבער יינגל, וועגן דעם, אז אויפן צווייטן עק פונם אינזל וווינען מענטשן, צו וועלכע איך פלעג אויך קומען זינגען. זיי זיינען אַזעלכע האָרעפאַשניקעס, ווי דו. באַמי דיר צו אַנטלויפן צו זיי, און איר אַלע פאַרזיניקנדיק צוזאַמען וועט קענען ביי קומען די סאָנים, וועלכע דריקן אייך. אויב דיר וועט געלינגען אַרויסצורייסן זיך פון זיי, אז די האָר פון דיין ברודער, וועלכע דו האַלטסט, וועלן באַלויבטן דיין פינגערן וועג.

— „זיי געזונט, מיין ליבער יינגל-צינגל, מענלעך, אז מיר וועלן זיך אַמאָל מיט דיר באַגעגענען, און מיט די דאָזיקע ווערטער איז דאָ סספּייגעלע אַוועקגעפליגן.

און אַס איינמאָל, ווען די בייזע באַשעפענישן האָבן זיך נאָך זייערע הולאַנקעס שטאַרק איינגעשיקערט, און האַרט איינגעשלאָפן, האָט דאָס יינגל-צינגל פאַרנאַנדערגעבונדן זיינע פענטעס, גענומען און אַנטלאָפן. לאַנג בלאַנזשענדיק אין פינסטערן וואַלד, האָט ער זיך סאָה-קאַל-סאָה דערשלאָגן צום אַנדער עק פונם אינזל, ווו עס האָבן געווינט די האָ-רעפאַשנע מענטשן און האָט אָנגעהויבן צו וווינען מיט זיי. און דאָן האָט ער געפונען אויך זיין מוטער; עס איז אַריבער נאָך עטלעכע יאָר. דאָס יינגל-צינגל האָט זיך שטאַרק באַפריינדט מיט אַלע אונטערדריקטע האָ-רעפאַשנע מענטשן, און זיי אַלע, פאַרשטענדיקנדיק זיך צווישן זיך, האָבן באַשלאָסן אַרויסצוטראַגן אין קאַמף קעגן זייערע אונטערדריקטע פאַרזייער באַפרייונג.

נאָר צו יענער צייט זענען פון אַ שכיינעסדיקן לאַנד פון אינזל אַנטגעקראַכן שלאַנגען און האָבן אָנגעהייבן צו צוקן די האָרעפאַשנע מענטשן, מיט וועלכע דאָס יינגל-צינגל האָט געווינט.

דריי יאָר, צוזאַמען מיט זיינע פריינד, האָט זיך דאָס יינגל-צינגל געשלאָגן מיט די געפערלעכע שלאַנגען.

די שלאַנגען זיינען אָבער נישט געווען בעקוועך בייצוקומען די מענטשן און זיינען צוריק אַוועקגעקראַכן אין זייערע לעכער.

נישט באַווייזנדיק צו פאַרענדיקן דעם קאַמף מיט די שלאַנגען, איז דעם יינגל-צינגל מיט זיינע פריינט אויסגעקומען אַריינצוטראַגן אין אַ נייעם קאַמף קעגן די בייזע באַשעפענישן, וועלכע עס האָבן זיי געדרויבט אויף יענעם אינזל, ווו זיי האָבן געווינט.

נאָך דריי יאָר זענען אַוועק אין גרויזאַמען קריג פאַר דער באַפרייונג פונם אינזל פון דער מאַכט און העפּקירעס פון די בייזע באַשעפענישן; פאַר דער איינשטעלונג אויף דער אינזל גערעכטיקייט און אַ בעסער לעבן פאַר די מענטשן.

אַפּהאַלטנדיק אַ ניצאַכן און פאַרטרייבנדיק די סאָנים, האָבן די האָרעפאַשנע מענטשן צוזאַמען מיטן יינגל-צינגל אָנגעהייבן צו בויען אַ נייעם בעסערן לעבן.

צושטערנדיק די אלטע אָפגעלעבטע אָרדנונג און בייקומענדיק אלע שוועריקייטן ביים שאַפן אַ ניי לעבן, האָט דאָס יינגל-צינגל, צוזאמען מיט אלע זיינע פריינד, אין מעשעד פון די יאָרן פון זייער פריינדשאַפט, דערגרייכט נייע ניצבויעס און האָט דעם אָפגעשטאַנענעם אינזל פאַר-וואַנדלט אין אַ שטאַרקע מעכטיקע מעלוכע. און דערמיט האָט שטאַלצירט דאָס יינגל-צינגל.

נאָך פון דער צייט, וואָס ער האָט פאַרלאָרן זיין ברודער און זיין ערשטע היימאט, האָט ער די גאַנצע צייט געטראַגן אין זיך זיין איי-גענעם אומגליק. דער בייזער גורל האָט ניט אויפגעהערט אומבעראַכט מאַנעסדיק צו פלאַגן דעם אָרעמען יינגל-צינגל. דער פאַרגאַנגענער אומגליק, וועלכער האָט זיך אויף אים אָנגעוואָרפן פון זיין קינדהייט, האָט אים באַהערשט, איז געפלאַגן און געבאַלעבאטעוועט איבער אים אלע יאָרן און אויסער דעם האָבן זיך נייע אומגליקן אויף אים געשאַטן — גאַנצע הויפנס.

אים איז באַשערט געוועזן צו פאַרווכן פיל אַנדערע צאָעס, פיל פאַר-שיידענע שרעקלעכע געשעענישן.

און אין מעשעד פון זיין גאַנצן לעבן האָט אים געפייניקט דאָס באַ-וויסזייגן, אַז ער איז שולדיק פאַרן דערטרונקענעם ברודער און אַז ער איז ניט בעקויעך צו געפינען אַרויסצוקריגן פונם יאַס-דעק זיין קערפער, קעדיי אים מעקאַבע- צו זיין און אויף זיין קייזער אַוועקצושטעלן אַ מאַציווע.

וועגן דעם האָט ער אַליז מער און מער געכאַלעמט און צו דעם אַליז שטאַרקער און שטאַרקער געשטרעבט.

די יאָרן זיינען געגאַנגען. און ווידער, שוין ניט נאָך אויפן אינזל, ווו עס האָט געווינט דאָס יינגל-צינגל, נאָך איבער דער גאַנצער וועלט איז אָנגעהאַנגען אַ שוואַרצער וואַלקן. עס האָט געדראָט אַ נייע סאַקאַנע.

אין דער דאָזיקער שכיינעסדיקער מעדינע פון אינזל, ווו פריער האָבן גענעסטרעם שלאַנגען, מיט וועלכע דאָס סיינגל-צינגל האָט געקעמפט דריי יאָר, האָבן זיך ווידער באַוווּזן און פאַרמערט אַנדערע שרעקלעכערע שלאַנגען — שלאַנגען-טייוואַלים.

זיי האָבן מעקאַנע געווען דעם גוטן לעבן אויף די פרעמדע אינזלען; און האָבן באַשלאָסן ווידער זיי אָפצונעמען פון די גוטע מוטיקע מענטשן, וועמען די דאָזיקע אינזלען האָבן געהערט.

און אזוי האָבן טאַקע די שלאַנגען-טייוואַלים געמאַכט. זיי פלעגן באַפאַלן איין אינזל נאָכן צווייטן, זיי באַהערשן, ברענגען מיט זיך טויט און צעשטערונג און ווען דאָס אַליז האָט זיך זיי איינגעגעבן, וואָגן זיי באַשלאָסן אָנצופאַלן און אויף יענעם מעכטיקן אינזל, ווו עס האָט געד-ווינט דאָס יינגל-צינגל מיט זיינע פריינד.

און אַט אַמאַל ביינאַכט, ווען אלע זיינען נאָך געשלאָפן, האָבן די דורכגעטריבענע שלאַנגען-טייוואַלים באַפאַלן אויך דעם אינזל טאַקע.

און דאָן האָט זיך צעפלאַקערט אַ מילכאַמע, ניט אויף לעבן, נאָך אויף טויט. עס איז געוואָרן אַ עמעסער געהענעם.

עס האָבן זיך צוזאַמענגעכאַפט מענטשן מיט שלאַנגען-טייוואַלים און



א מיכאמע האט זיך דאן צעפלאכערט . . .



טייכן בלוט האָבן זיך גענומען ניסן. נאָר די העלדישע איינוווינער פון  
אינזל צוזאמען מיטן יינגל-צינגל האָבן, אין שטארקן צאָרן און האָס  
געהאַרנעט און צוזאַמענגעבראַכן די שלאַנגען-טייוואָלים.  
די שרעקלעכע שלאַכט מיט די שלאַנגען-טייוואָלים האָט זיך צע-

ברענט אלץ מער און מער.

שלאַנגענענדיק און האַרנענענדיק די שלאַנגען-טייוואָלים און נייַענדיק  
אַלץ פּאַרויס און פּאַרניס, האָט אַמאָל דאָס יינגל-צינגל דערהערט הינטער  
זיך עמיצנס טריט. עמיצער וואָט אים אָנגעיאָגט און אַ זאָג געטאָן מיט  
אַ באַקאַנטער שטימע :

„גוט מאָרגן, יינגל-צינגל“.

לייכט אַ ציטערטוענדיק און אָפקערנדיק זיך אַ הינטער, האָט דאָס  
יינגל-צינגל דערזען פאַר זיך אַן אַלטיטשקע, ענלעך אויף זיין פאַר-  
שטאַרבנער מוטער, וועלכע איז אוועק מיט אים גלייך און פאַרגעזעצט  
צו ריידן צו אים בעזע האַלאַשן :

— „גיי פאַרויס, יינגעלע מיינער, שלאָג די שלאַנגען-טייוואָלים, טרעט  
איבער זייערע קערפערס, וואָס מיט דיר וואָלט ניט געשען, דאַרפסטו  
קענען אַלץ בייקומען. ווי שווער עס וואָלט ניט געווען דיין וועג,  
דאַרפסטו גיין.“

דיין לעבן וועט זיין פול מיט די שרעקלעכסטע ניסיונעס. דו וועסט  
זיך שלאָגן מיט די שלאַנגען - טייוואָלים טויזנט טעג און טויזנט נעכט,  
נאָר דו וועסט קומפן און גיין אַלץ פאַרויס און פאַרויס.

דיינע פיס וועלן דיר ברענען, זיי וועלן ווערן באַדעקט מיט בייַלן  
און פאַרשידענע ווונדן, אָבער דו מוזט גיין ווייטער. דו וועסט זיין  
אויסגעשעפט, וועסט פאַלן פון מידקייט, הייב דיך אָבער אויף און גיי  
ווייטער פאַרויס. דו וועסט זינקען אין זומט און אין וואַסער, דו וועסט  
פאַרברענט ווערן פון היץ און דורשט, דו מוזט אָבער אויך דאָס ביי-  
קומען, ביז דו וועסט דערגיין צו אַ ברונעם, ווו עס וועט זיין אַ ביסל  
וואַסער

דו וועסט פאַרפרוירן ווערן, פאַרגליווערט ווערן פון קעלט. די פרעסט  
וועלן דורכדרינגען דיין קערפער דורך און דורך און דו וועסט שרייען פון  
פאַרפרוירונגס-ווייטיק, אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלץ. דו וועסט פאַרזוכן  
דעם טעם אויך פון הונגער. וועסט אויך ניט קענען שלאָפן. אומפליי וועלן  
אין אַן אומגעהויערער צאָל אַרומקריכן איבער דיר. זיי וועלן דיך בייסן  
און גריין. קאָדאַכעס וועט דיך מאַטערן.

נאָר דאָס אַלץ וועט דיר אויסזען, ווי נאַרישקייט, אין פאַרגלייך  
מיט דער שווערער אַרבעט, מיטן גראַב-אייזן, רידל און ביקס, וועלכע  
דו מוזט אויספילן.

ווי שווער עס זאָלן ניט זיין די סבאַדינגונגען, אין וועלכע דיר וועט  
אויסקומען דורכצופירן די דאָזיקע אַרבעט — צי אין שטורם, אין אַ זאָ-  
ווערונגע, צי אין אייז-קאַלטער וואַסער, אָדער אונטער אַ גוס-פייער פון  
די לאַנגע-טייוואָלים, אַלץ איינס מוזטו די אַרבעט אויספילן גוט און צי  
דער צייט.

שטרענג אָן, מיין יינגעלע, אלע דיינע קויכעס פאַר דעם.

ווען די טויזנט טעג און טויזנט נעכט פון דיין פארויסגיין אויף דעם דאזיקן וועג וועלן קומען צום סאף, דאן, מיין יינגעלע, וועלן זיך אנהויבן פאר דיר נייע, נאך שווערע און שרעקלעכערע ניסיונים.

— דו וועסט פאלן א באזיגטער און דאן וועסטו זיך ווינטשן דעם טויט, וועסט אים רופן. נאך דער טויט וועט זיך אויך איבער דיר ניט מעראכעם זיין און וועט זיך אויף דיין דורף ניט אפרופן. דיין צייט צו שטארבן איז נאך ניט אָנגעקומען. דער מאַמענט פון אויסלייזונג פון דיין פיין איז נאך פריצייטיק. דו האָסט נאך דעם קאָס פון ליידן ניט אויסגע-טרונקען ביזן דעם.

אין ווען דו וועסט ליגן אין שטויב און בלוט מיט צושלאַגענע בייגער אין קערפער, דאן וועלן דיר די שלאַנגען-טייוואָלים אָנכאַפן און וועלן דיר אָנהויבן צו שטיקן און פייניקן.

עס וועט דיר וויי טאָן זיי וועלן ברענען דיין קערפער און וועלן זיך לוסטיק מאַכן איבער דיר; דאן וועלן זיי דיר אוועקשלעפן צו אַן אָנגע-נליטן אויוון, קעדיי דיר לעבעדיקערהייט אַריינצוואַרפן אין פייער.

און אָט, אויב דו וועסט קענען דאָס אַלץ בייקומען און אויסמיידן, דעם פייער פון אויוון, וועסטו ווידער דערהערן דעם רוף פון דיין ברודער אָפּשלינגען פון די מעקוימעס, ווי ער רוט.

אויב דו וועסט קענען אַרויסרייסן זיך פון די שלאַנגען-טייוואָלים, איז דאן, ווי מיר און אויסגעשעפט דו זאָלסט ניט זיין נאך דער לאַנגער געפאַנגענשאַפט, שלאַנג דיר דורך פאָרויס.

אָבער זאָלסט וויסן, אז צו דייע ניסיונים איז נאך קיין סאָף ניט געקומען.

דיין וועג וועט נאך זיין לאַנג און דויערנד. ער וועט דיר אויסזען, ווי אַן אויבקיט, ווייל ער פאַרבאָרט אין זיך די לעצטע און גרעסטע סאַקאַנע — די באַגעגעניש מיט די שלאַנגען-טייוואָלים, וועלכע קענען דיר ווידער אָנכאַפן.

דו מוזט דורכגיין צווישן בערג און פינסטערע וועלדער, וווּ עס וועלן אַרומקריכן די שלאַנגען-טייוואָלים, וועלכע אַנטלויפן פון פייער און פון די מענטשן, וועלכע פאַרפאַלן זיי און פירן מיט זיי אַ קאַמף. די געפאַר אַרום דיר וועט האַלטן אין איין וואַקסן. נאָר דו זיקיר, גיי פאַרויס.

ווען דו וועסט בלאַנדזשען איבער די וועלדער און דו וועסט זיך ניט פאַרלירן, וועט דאן דאָס פּויגעלע ווידער קומען צופליען צו דיר אין וועט דיר אויפזינגען דאָס ליד פון דיין געבורטס-לאַנד.

ערשט דאן וועסטו זיך דערוויסן, אז דו ביסט דע-נאַנגען און ביסט נאָנט פון די אַלע פאַר דיר הייליקע ערטער, וווּ דו האָסט אַמאָל געווינט מיט דיין פאָטער, מוטער און ברודער.

ערשט דאן וועט דיר ווערן באַזאָנט און דו וועסט דערפילן, אַז דו געפינסט זיך נאָנט פון דעם זעלבן ברעג, איבער וועלכן דו האָסט דעם לעצטן מאָל — מיט שופּציק יאָר צוריק — געטראָטן, שפאַצירנדיק מיטן פאָטער און מיטן ברודער ביז דער שלימאָלדיקער שאַ, ווען דער פאָטער האָט דיר געלאָזן מיטן ברודער אין שיפּל, אָנזאָננדיק דיר, אז דו זאָלסט אַכטונג געבן אויפן יינגערן ברודער.

דאס וועט זיין דער זעלבער ברעג, פון וועלכן די ביסט אפנערין  
געווארן דורכן אָנגעקומענעם שטורם און פארטראָגן אין יאָם, וווּ די האָסט  
פארלאָרן דעם ברודער.

און ווייטער וועט זיין אויך דער ברעג, וווּ די יאָס־כוואַליעס האָבן  
ארויסגעוואָרפן דיין ברודערס קערפער און וווּ ער איז געקומען צו קוואַרע.  
אָבער די אלע פאַר דיר טייערע ערטערע וועלן זיין פאַרבאָרגן פון  
דיר דורך אַ פייער־פאַרהאַנג פון דער פאַרגעקומענער שלאַכט צווישן די  
מענטשן און די שלאַנגען־טייוואַלים.

קעדיי צוצוקומען צו דעם קאַנט, וווּ עס וועלן זיך געפינען דייע  
פייערן.

היימישע ערטער און די מענטשן, וועלכע קעמפן מיט די שלאַנגען־  
טייוואַלים, מוזטו בייקומען די לעצטע סאַקאַגע — דורכגיין זיישן צוויי  
אויב די וועסט דורך צווישן די צוויי פייערן און בלויבן גאַנץ, וועט  
דאן זיך אָנהויבן דאָס ליכט און די וועסט דערזען דייע מיטברידער,  
וועלכע זעצן פאַר דעם קאַמף מיט די שלאַנגען־טייוואַלים און גיין פאַרויס,  
קעדיי צו ברענגען באַפריונג אלע מענטשן, וועלכע שמאַכטן נאָך אין  
געפאַנגענשאַפט ביי די שלאַנגען־טייוואַלים.

באַגעגענענדיק דייע מיטברידער, נעם דיר צו דער אַרבעט, העלף זיי  
דערישלאָגן דעם סוינע. ערשט, ווען די וועסט זען די שלאַנגען־טייוואַלים  
פיינערנדיק, דאן וועסטו צוטרעטן צו די זוכנען פון דיין ברודערס  
קיווער.

אָבער דאָ דאַרפסטו זיך ווידער אַנשטויסן אויף די שווערסטע אויפגאַבע,  
געהיימע, וווּ, אין וועלכן אָדס געפינט זיך דער קיווער פון דיין ברודער,  
וואָס איז פאַר דיר הייליק.

פאַר דעם צוועק וועסטו מוזן אויסזוכן אין יענעם לאַנד איינעם פון  
די פילצאָליקע לאַגערן (דעפּאָ), וועלכער וועט זיין אָנגעפילט מיט טויער־  
זנטער קעסטעלעך. און אָט אין איינעם פון זיי וועט זיך געפינען אַ  
שליסל.

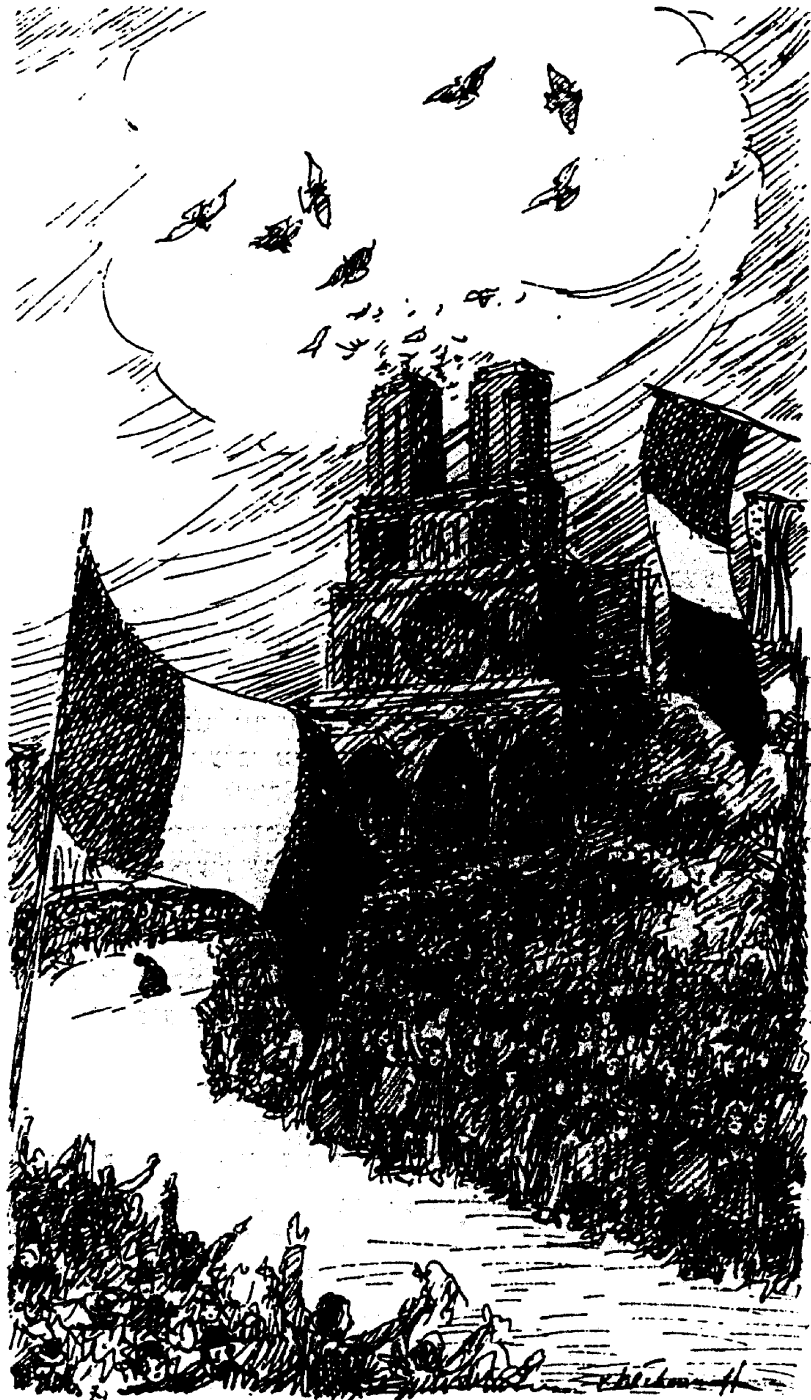
אויב די וועסט געפינען און קענען אַרויסקריגן דעם שליסל, ערשט  
דאן וועסטו קענען מיט אים אויפדעקן דעם סאָד, וווּ עס געפינט זיך  
די טרומע פון דיין ברודער.

טאָ אייל דיר, מיין ליבער יינגל, באַמי דיר צו געפינען דיין ברודער.  
לאַנגע יאָרן, ווי ער ליגט אין קיווער; ער שמאַכט אלץ, ער וואַרט, און  
די — זיין ברודער — זאָלסט אים קומען באַוויינען.

ערשט נאָכדעם, ווען די וועסט אים קענען אויסזוכן, וועט זיך שליסן  
דאָס לעצטע זייטל פון דיין טונקעלער לעבנס־געשיכטע און דאן וועט  
אָנקומען דער ליכטיקער טאָג פון דיין פאַרייניקונג מיטן ברודער אין  
היימאָט.

און דאן וועסטו דערהערן אין דער פולער מאָס די קלאַנגען פון  
יענער גרויסער פרייד, וועלכע וועט אָפּטלינגען אין דער גאַנצער וועלט.

דאָס וועלן זיין די קלאַנגען פון דעם ערשטן זייטל נייַער געשיכט  
פון דער געראַטעוועטער מענטשהייט. דאָס וועט זיין דער יאָנגער פֿין  
ניצאָכן איבער די שלאַנגען־טייוואַלים.



די פיערונג פון דעם זיג



ענדלעך בין איך דערנאנען בין דיר, מיין ליבער ברודער . . .

# „פון דער פארגאנגענהייט ביז היינט“

סאפיסל פון אן אונגעדרוקטער דערציילונג

„נאָט האָט געראַטעוועט“

צו די שווערע באדינגונגען פון אונזער לעבן אין רוסלאַנד, זיינען צוגעקומען נייע לידן. דאָס זענען די נאציאָנאַלע ראַסן-פאַרפּאָליטיקע פון די יידן, פון וועלכע איך האָב פריער גאָרניט געוואוסט און פון וועלכע איך האָב פריער ניט געהאַט קיין שום אַנונג, ניט אין מיין היימאַט-לאַנד, ניט אין ענגלאַנד און אויך ניט שפּעטער אין פראַנקרייך.

איך בין דערצווינגן געוואָרן אין אַן אינטערנאַציאָנאַלער סוויוע דאָס הייסט אין אַ נייסט פון ליבע צו אַלע מענטשן אָן אונטערשייד פון זייער נאַציאָנאַלער צוגעהער־יקייט. מיר איז ביסלעך געווען אויסטערליש ווי אַזוי קען מען פיינט האָבן מענטשן נאָר דערפאַר, ווייל זיי געהערן צו דער אָדער צו אַן אַנדערער נאַציאָנאַלער גרופּע.

איך האָב ניט נאָר מיטגעליטן און געהאַט אַ טיפּן מיטגעפיל צו די יידן, צו דעם אומגליקלעכן פּאָלק וועלכער איז צעזויט און צעשפּרייט, ניט האָבנדיק קיין אייגענע מעלכע, נאָר מיר איז אויך אויסגעקומען אויף מיין אייגענער הויט צו שפירן די באדינגונגען און פאַרפּאָליטיקע אויף די יידן אין זייער גאַנצן פאַרנעם. אין קעגנזאַץ צו דער לערע פון מוישע ראַביינו וועגן ליבע צו אַלע מענטשן, דען אַלע מענטשן זענען דאָך ברידער. די דאָזיקע לערע איז אין מיר טיף אַריינגעדונען פון דעם מאַמענט ווען איך בין געקומען צו מיין סייכל.

זייענדיק אין מיין כאַראַקטער עמפּינדלעך, האָט מיין גאַנצער געפיל געציטערט און זיך אַנטקעגנעשטעלט, די ניט באַרעכטיקטע און גרונד-לאָזע רציחות, וועלכע גערן אויסגעפירט אויף שוואַכערע מענטשן וואָס קענען זיך נישט פאַרטיידיקן — אויף פרויען, אַלטע לייט און קינדער.

פאַרוואָס ווערן מיר פאַרפּאָלנט ?

פאַרוואָס מוז איך אויסשטיין אַזוי פיל כאַרפעס באַליידיקונגען, כויעק וווּ איך זאָל נאָרניט קומען ?

אויף דער גאַס האָבן אונז באַפאַלן רוסישע יינגלעך און געוואָרפן אויף אונז, יידישע קינדער, שטיינער.

און איך האָב זיך פאַרט ידיקט ; איך האָב זיך געשלאָגן מיט די יינגלעך, נאָר ניט אַזוי ווי די דערשראָקענע קינדער, נאָר ווי אַן עמעסער אומדערשראָקענער „מאַכאַבי“.

דאָס האָט מיר אין אַ געוויסער מאָס פאַרשאַפט רום ביי די קינדער,  
דען זיי האָבן מיך גערופן „דער העלדישער מאַכאָבי“.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, ווען פאַר מיר הויבן אָן פאַרבייגיין פאַר  
שידענע זיכרוינעס פון דעם אַלטן אָווער, דערמאָן איך זיך אין איינע פון  
די אכינטערעסאַסנטסטע בילדער וועלכע האָבן זיך איינגעקריצט אין מיין  
זיקאַרן און אין מיין נעשאַמע — נעמלעך, דאָס בילד פון יאַסעף טרומ-  
פעלדאָר, דעם לעגענדאַרן העלד פון אונזער עפאָכע, דעם בעסטן זון פון  
ידישן פאָלק, וועמענס נאָמען איז דאָן געווען אזוי פאָפולער איבער גאַנץ  
רוסלאַנד.

איך האָב זיך מיט אים באַגעגנט און אים ליב געקראָגן, אזוי ווי מען  
קען ליב האָבן אַ מענטשן-פרייַד, אַ ברודער.

צום ערשטן מאל אין מיין לעבן האָב איך דאָן פאַרשטאַנען  
געפילט וואָס דאָס הייסט פאַרגעטערן אַ מענטשן פון וועלכן עס שטראַלען  
אַרויס אזוי פיל גוטס און שיינקייט, בעסער געזאָגט אַ באַזונדערע ליבע.

יא, דאָס איז געווען די ליבע, וועלכע יאַסעף טרומפעלדאָר האָט  
געפילט צום ברודער מענטש און צו זיין אונטערדריקטן יידישן פאָלק.

עס זיינען דאָ מענטשן, וואָס, זעענדיק זיי איינמאַל, קען מען זיי  
קיינמאַל מער נישט פאַרנעסן. זיי לאָזן איבער אַ טיפן איינדרוק איינ-  
דעם גאַנצן לעבן. צו זיי געהערט יאַסעף טרומפעלדאָר. און דאָס  
געפיל האָט זיך ביי מיר נאָך מער פאַרשטאַרקט ווען איך האָב מיך גע-  
טער באַסענט מיט זיין מישפאָכע, ספעציעל אין דער צייט ווען עס האָט  
זיך אָנגעהויבן אין רוסלאַנד די כוואַליע פון יידישע פאָגראַמען אין  
יאָר 1905.

מיר האָבן דאָן אין מעשעך פון אַ סאָך יאָרן געווינט אין דער  
שטאָט ראָסטאַוו אויפן דאָן אויף איין הויף מיט דער פאַמיליע טרומ-  
פעלדאָר מיט וועלכע מיר זענען אָגעווי, דורכן פאָטערס צאָד געווען צאָר-  
וואַנדט.

געוויינט האָבן מיר דאָן אויף דער ניקאָלסקי גאַס נומער 185, ניט  
ווייט פון דעם צענטער און גייעס מאַרק ווו עס איז אויך פאַרגעקומען  
דער פאָגראַם, אין יענע שרעקלעכע און אַנשטרענגפולע טעג, האָט זיך  
אונזער מישפאָכע גענוי ווי אַלע אַנדערע יידישע מישפאָכעס, וועלכע  
האָבן געוויינט אויף אונזער הויף, זיך נאָך מער געפילט צונעבונדן צו  
דער פאַמיליע טרומפעלדאָר. מיר זיינען דאָן זייער אָפט געגאַנגען איינער  
צום אַנדערן, לאַנג געווען צוזאַמען, דען מיר האָבן מוירע געהאַט אז אַט,  
אַט זאָלן זיך ניט אַריינרייסן די פאָגראַמטשיקעס.

יאַסעף איז צו יענער צייט ניט געווען אין דער היים. ער האָט נאָך  
געדינט אין דער אַרמיי, אין וועלכע רייען ער האָט געקעמפט גענוי די  
יאַפּאַנער אין דער צייט פון רוסיש-יאַפּאַנישן קריג, וועלכער האָט שוין  
געהאַלטן ביים סאָף. אין דער היים ביי זיי זענען דאָן געווען יאַסעפּס  
פאָטער, זיין מוטער, זיינע צוויי שוועסטער ליובאַ און דאָראַ און זיין  
יינגערער ברודער — דער 9 יעריקער אַלפרעד. ביי אונז אַלעמען זענען  
די נערוון געווען זייער שטאַרק אָנגעשטרענגט און אָנגעשפּאַנט ווי אַ  
סטרונע; אַלע האָבן געפילט און זיך אָפּגעגעבן אַ דין וחשבון פון די  
גרויזאַפּטיקייט, וועלכע האָבן זיך דערטראָגן פון שטאָט. יאַסעפּס פאָטער

וועלכער איז שוין צו יענער צייט געווען גרוי, האָט זיך נאָך אָבער גוט געהאַלטן און געווען זייער ריסטיק. ער האָט פֿיין געאַרבעט אין ייִדישן שפּיטאַל, געטראָגן די אונטערן פֿון אַ מיליטערישן אַרמעע־פירער, וועלכער האָט אים געמאַכט ענלעך צו עפעס גאָר אַ וואַזשנעם גענעראַל. ער האָט אונז אַלעמען געטרייסטס און באַדואיקט, האַלטנדיק זיין רעוואָלווער גרייט אין דער האַנט. יאָסעפֿס מוטער וואַקענן, אַ הייבֿע אָנגענעמע פֿרוי מיט אַ פּאַנעם פֿון וועלכן דאָס גוטסקייט האָט אַראָפֿ־געשיינט, האָט אונז קעסיידער געזאָגט: „אַה! ווען עס וואָלט יעצט געווען טיט אונז אונזער גרויסער העלד אָסיע (אַזוי האָט מען אויף רוסיש גערופן אין דער היים יאָסעפֿן) ער וואָלט אונז אַלעמען פֿאַרטיידיקט און געגאַנגען קעמפֿן מיט אונזער פֿיינט. און נאָר וועגן יאָסעפֿן און אַרום יאָסעפֿן איז דאָס גאַנצע געשפּרעך געווען אין דער היים. אויף דער געשאַמע איז אָבער קעסיידער געוואָרן שווערער און שווערער. דער קליינער אַלפּרעד — יאָסעפֿס ברודער, ניט פֿאַרשטייענדיק נאָך גוט וואָס אַרום אים קומט פֿאַר, האָט אָבער מיט זיין סינדיש נאַאיוו האַרץ פֿאַרשטאַנען, אַז די לאַגע איז ניט קיין גוטע, איז אַרומגעגאַנגען איבערן צימער מיט אַן אייזערנער פּרענט, וועלנדיק זיך שלאָגן מיטן פֿיינד, וועלכער האָט באַדראָט אונזער לעבן.

זייענדיק קעסיידער אונטערן איינפֿלוס פֿון דער העלדישקייט פֿון יאָסעפֿ טרומפֿעלדאָר פֿון וועלכן מען האָט אַזוי אָפֿט גערעדט אין דער היים, האָב איך אויך באַקומען כּיישעק צו פֿאַרטיידיקן אַקטיוו די אינ־טערעסן פֿון אונזער אומגליקלעכן ייִדישן פּאָלק און זייענדיק נאָך דאָן זייער יונג, בין איך אַריינגעטרעטן אין די רייען פֿון דעם ייִדישן זעלבסטשוין, וווּ איך האָב אויך באַקומען די ערשטע קאַמפֿס־טויפע, גע־מענדיק אָנטייל ביים אָפּשטויסן די ערשטע אַטאַקע פֿון די פּאַנדאַמ־טשיקעס אויף דער ייִדישער קאַר־שול.

צום גליק איז אויף דעם הויף, וווּ מיר האָבן געוווינט דער פּאַנדאַם ניט פּאַרגעקומען. כאַטש דער באַלעבאָס פֿון אונזער הויף, אַ געוויסער קוצעראַיעוו איז אַליין געווען אַ באַרימטער שוואַרץ־מייעניק, האָט ער פונדעסטוועגן, אַ דאַנק דעם איינפֿלוס פֿון דעם רוסישן גאַלעך צאַרינענאָאָ, וועלכער האָט אויך געוווינט אויף אונזער הויף, ביי זיך ניט געפויעלט צו עפענען די דורך די יידן פֿאַרמאַכטע טויערן פֿון הויף, אין וועלכע די פּאַנדאַמשטיקעס האָבן געקלאַפֿט אָן אויפהער. נאָר אַ דאַנק דעם דאָזיקן אומשטאַנד זענען אונזערע מיטפֿאַכעס געראַטעוועט געוואָרן פֿון דעם איבערפֿאַל.

אַ יאָר שפעטער, דאָס הייסט אין יאָר 1906 האָט זיך אומגעקערט פֿון דער מילכאַמע אונזער באַרימטער העלד יאָסעפֿ טרומפֿעלדאָר, וועלכער האָט זיך אויף איר זייער שטאַרק אויסגעצייכנט, באַקומענדיק אַלע געאָרגעווסקע אָרדערן און געוואָרן פֿון דאָן אָן פֿאַרדעכנט אַלס אָפיציר פֿון דער רוסישער אַרמיי. ליידער האָט ער אין דער מילכאַמע פֿאַרלוירן איין האַנט. דאָן האָב איך צום ערשטן מאל געזען פֿאַר מיר דאָס העלדישע בילד פֿון דעם מענטשן, וועלכער האָט זיך פֿון דאָן אָן אַזוי שטאַרק איינגעבאַקן אין מיין זיקאַרן. און טרעפֿנדיק אים איינמאַל, האָב איך אים געזאָגט, אַז לויט מיין אָפּשאַצונג, איז ער איינער פֿון די גרעסטע העלדן און אַ גרויסער זון פֿון אונזער ייִדיש פּאָלק.



און ווי דען אנדערש ! אלע די געשעענישן, אלע פארמאגונגען אויף  
די יידן, אלע דע-ציילונגען פון דער מוטער, ווי אפט דער קליינער אלפרעד  
האט געוויינט פון די געשלעגטרייען און באליידיקונגען - וועלכע ד-גלען  
אים און די אנדערע יידישע קינדער פארשאפט געוואָרן מיט צו הוציאיעוים  
בענעק און טאכטיט - האָבן פאראורזאכט, אז יאָסעף טרומפעלדאָר איז  
אוועק אין דעם לאַנד פון אונזערע עלטערן און וואָס איז פון יידישן פאָלק  
אונגעקערטן געוואָרן. ער איז אוועק קעדיי מיט קאמף צווישן אַקומען  
פארן יידישן פאָלק די ערד, אונזער היימלאַט - ערע-ייסראָעל און אין  
קאמף פאר אַט דער גרויסער זאך האָט ער אָפגעגעבן זיין לעבן און געפאָלן  
מיטן טויט פון אַן אומפאָרגעסענעם העלד.

דאָס ליכטיקע בילד פון יאָסעף טרומפעלדאָר וועט קיינמאָל נישט  
פארשווינדן פון זיכערן ון יידישן פאָלק. ער וועט שטענדיק דינען פאר  
אַן אייביקן ביישפיל און שטערן-זוועגנווייזער פאר יעדן פון אונז.

דער גרויסער ציל, די זאך פאר וועלכער יאָסעף טרומפעלדאָר האָט  
געדינט און מאַקרוו געווען זיין לעבן, וועט קיינמאָל נישט ייטארבן.

איצט, אין די טעג, דערמאָנענדיק זיך פון דעם גרויסן העלד  
טרומפעלדאָר, וועלכער איז אומגעקומען דורך די סאַנים פון יידישן  
פאָלק, דערמאָנען מיר זיך, נישט ווילנדיק, אין די גרויסע קאַרבאַנעס, וועלכע  
זיינען אומגעקומען דורך דעם סוינע פון דער גאַנצער מענטשהייט -  
דורך היטלערן.

אַבער איצט האָבן מיר ווידער דעם גרויסן באַזווין, אַז, ווי אין  
פּאַרלויף פון דער גאַנצער געשיכטע פון דער מענטשהייט, זיינען אונזערע  
סאַנים איצטער ווי אלע מאָל צעשמעטערט געוואָרן, אָבער דאָס יידישע  
פאָלק איז נישט אונטערגעגאַנגען, איז לעבן געבליבן און וועט ווייטער  
פאַרזעצן זיין לעבן און זיין אַנטוויקלונג.

פון די אלע ביישפילן, וואָס די געשיכטע האָט אונז געוויזן, וועלן  
מיר שעפן נייע קויכעס און אַ נייעם גלויבן אין דער צוקונפט.

ווען היטלעך האָט אויסגעפירט זיינע בלוטיקע מאַסיים איבער אונז,  
האָט דאָס יידישע פאָלק בלוזן איינס געקענט ענטפערן זיינע פייניקער :  
הער אויס און פאַרגעדענק דו בליטיקער סוינע אונזערער !

מיר זיינען געווען די ערשטע פון וועמען דו האָסט אָנגעהויבן די  
אויסראַטונג, נאָר געדענק, אַז מיר וועלן זיין אויך די ערשטע, וועלכע וועלן  
אַרויסדייען פון דיינע בלוטיקע הענט דיין פאַריכטונגס-געווער, וועלכע  
די שמידסט אין דיינע לאַבאָראַטאָריעס, קעדיי צו אונטערדריקן די  
פעלקער און פאַרבאַפן די וועלט.

יא, מיר וועלן זיין די ערשטע אין דער גרויסער טאָט, קעדיי צו פאַר-  
היטן די וועלט פון אונטערגאַנג, און דיר אליין און אלע איבעריקע מענדער  
וואָס טוען דיר נאָך, און קעדיי צו קענען אָנגעהערן דאָס זעלבע געווער,  
ווען עס וועט זיין נויטיק, קענן דיר אליין, קעדיי אַ סאָך צו מאַכן צו אלע  
מירבאַמטעס און לאָזן די מענטשהייט זיך אַנטוויקלען אין גרויסן פון  
פרייהייט.

דו, פארברעכער, דו האָסט געהאט אזוי ביטערע אילוזיע. דו האָסט  
געמיינט, אז דו וועסט קענען פארניכטן דאָס יידישע פּאָלק, ווי אויך  
אַלע איבעריקע פעלקער און וועסט דערפאַר ניט באשטרעמט ווערן. נאָר  
וויסן זאָלסטו, אז ניט דו און ניט אַן אנדערער וועט קענען פארניכטן א  
גאַנץ פּאָלק.

דו האָסט אויפגעהויבן דיין שווערד קעגן אַ פּאָלק וואָס האָט אין  
מעשעך פון זיין גאַנצער געשיכטע קיינמאָל ניט אויפגעהויבן זיין געווער  
דער ערשטער..

דו האָסט צוגענומען דאָס סלעבן פון אונזערע אומשולדיקע יין און  
טעכטער. דו האָסט פארטרונקען די וועלט אין אַ יאָם פון מענטשלעכן  
בלוט און טרערן.

נאָר וויסן זאָלסטו, אז ווי גרויס עס זאָל ניט זיין אונזער ווייטיק  
און אונזערע ליידן, ווי גרויס עס זאָל ניט זיין די גאָל פון אונזערע  
קאַרבאַנעס, וועט דאָך דער ניצאָכן זיין פאַר אונז.

מיר וועלן זיך פאַרייניקן מיט אַלע איבעריקע פעלקער קעגן דיר.  
געדענק די אַלע פראָטים פון דער געשיכטע. מיר דערמאָנען זיי דיר  
היינט.

די מיצרישע פאַרעם האָבן געוואָלט פארניכטן אונזער פּאָלק, נאָר  
זיי זיינען אַליין אומגעקומען. מיט אונז איז געווען דער גרויסער  
מושישע.

דער שלעכטער האָט געוואָלט דאָס זעלבע. ער האָט  
אַבער געהאט דעם זעלבן סאָף, ווייל מיט אונז איז געווען יעסוס ער.

די רוסישע צאַרן האָבן געמאַכט פאַנגיאָמען, האָבן געפייניקט אונזער  
פּאָלק אין זיינען אויך אָפגעווישט געוואָרן אין שטורם פון רעוואָלוציע,  
וועלכע איז צוגעגרייט געוואָרן דורך דעם סאַציאַלן קאַמף פון די פעלקער,  
אונטער דער פאָן פון דעם יידן קאַרל מאַרקס.

און איצט האָסטו הענקער זיך געוואָרפן אויף אונזער יידיש פּאָלק.  
נאָר מיט אונז איז אונזער לייזע מייטנער. מיט אונז איז  
אַלבערט איינשטיין און אנדערע קינדער פון יידישן פּאָלק,  
וועלכע דו האָסט פארטריבן, מענטשן וועלכע גאָט אַליין האָט אויס-  
געקליבן, קעדיי זיי זאָלן אַרויסרייסן פון דיין האַנט דאָס טיילוואָנישע  
געווער וועלכע דו האָסט געגרייט צו פאַרכאַפן די וועלט. ניין, פון דעם  
מאָמענט אָן, זיינען דייןע שאָען געציילטע. עס וועט קומען דים שאָ-און  
דו וועסט מוזן אומקומען און דיין גאַמען וועט פאַרשאַלטן ווערן אייביק.

דיין טויט וועט זיין אַ יאָנטעו פאַר דער גאַנצער מענטשהייט.  
דאָס וועט זיין אונזער צווייטער פורים, וועגן וועלכן דו האָסט  
דערמאָנט אין דייןע לעצטע רעדעס, דו נירערטרעכטיקער  
סויע אונזערער.

נאָר דאָס האָט געקענט זאָגן אונזער מאַרטירער פּאָלק, אַלץ ענטפער  
צו זיינע בלוטיקע טאַליאַנים.

דאָס איז דער ענטפער פון דער געשיכטע. מיר וועלן איצטער האָבן  
צוויי פּוּרימס :

נאָך האַמאָנען און נאָך היטלערן.

און עס וועט קומען דער טאָג, ווען דאָס יידישע פּאָלע, וועט ווי אַ  
געזעצלעכער באלעבאָס פון זיין לאַנד, „ערעץ ייִסראָעל“ דאָס יידישע  
פּאָלע, וואָס קעמפט פאַר דער אומאַפהענגיקייט פון זיין לאַנד, וועט  
אַריינגיין אַלס מיטגליד אין דער מישפּאַכע פון די פעלקער אין די  
קומענדיקע פאַרייניקטע שטאַטן פון דער גאַנצער וועלט, צו וואָס די  
גאַנצע מענטשהייט וועט סאָף קאָל סאָף אַמאָל זיכער דערגיין.



עם גרויט זיך צום דרוק דאס צווייטע בוך :

## גאט האט געהאלפן

דערצוילונג אויף דער טעמע :

גאט, ליבע, דער מענטש אין זיין קאמף און לידן פאר דער אידעע  
פון ברידערלעכקייט און צוזאמענארבעט אין לויף פון ציווי עפאכן.

א י נ ה א ל ט :

ע ר ש ט ע ר ק א פ י ט ל :

דאס לעבן וואס שיינט ווי א מאיסע.

- א. קינדעריאָרן.
- ב. דער טויט פון ברודער. אָנפאַנג פון מיינע צדוּת.
- ג. דער פאָטער פארשוונדן.
- ד. שווערע יאָרן.
- ה. דער שרעקלעכער טויט פון מיינ מוטער און איר צאָוואָג.
- ו. סאָציאַל־רעליגיעזע אורזאכן.
- ז. קריג־עפאָנענשאַפט.
- ח. דאָס אַנטלויפן פון געפאָנענשאַפט.
- ט. ביי איינענע.

צ ו ו י י ט ע ר ק א פ י ט ל :

- די ריכטונג פון דעם סוביעקטיוון מענטשן־ווילן  
און די אָביעקטיווע נויטוענדיקייט.
- א. זיג און צוריקער.
  - ב. גאָט האָט אינו געדאַטעוועט.
  - ג. אידעען פון דער נייער עפאָכע.



